

ranosrednjovj. umjetnosti smatra pak odlučnim, uz Armeniju i Iran, barbar-ski utjecaj (preko Seobe naroda), posebice nordijske, skandinavske tradicije. U kasnijoj fazi, u okviru tzv. barbarske teze, naglašava germanski misti-cizam u umjetnosti (u skladu s istodobnim rasističkim strujanjima).

U sklopu svojih teorija obrađuje i naše spomenike. Spomenike ranohrv. predromaničke arhitekture izdvaja iz ant. tradicije i smatra da potječu od sjevernjačke tradicije drvene gradnje (nordijske drvene crkve »na 12 jarbo-la« kao uzor crkvi na Gradini u Solinu), a predromanički, starohrv. pleterni reljef nastoji odvojiti od langobardskoga i tumači ga tradicijom drvorezbarstva. Njegove orijentalne i nordijske teze znanstveno pobija Lj. Karaman 1930, pa je to jedna od ranih i oštih kritika metoda Strzygowskoga uopće, a posebno nordijske, odn. »barbarske« teze, koja je imala dosta sljedbenika. Unatoč jednostranim pretjerivanjima, S. je, poticanjem na istraživanje peri-fernih sredina i obradom mnogobrojnih manje poznatih spomenika, znatno pridonio poznavanju bliskoistočne umjetnosti i oslobađanju od doktrine jednoga, isključivoga žarišta u razvoju umjetnosti.

BIBL.: *Orient oder Rom*, 1901; *Ursprung der christlichen Kirchenkunst*, 1920; *Wesen und Entwicklung der byzantinischen Kunst*, 1926; *Forschungen zur Entwicklung der altkroati-schen Kunst*, 1926 (*O razvitku starohrvatske umjetnosti*, Zagreb, 1927); *Die altslavische Kunst*, 1929.

LIT.: Lj. Karaman, O nekim novijim publikacijama o historiji umjetnosti u Dalmaciji, VjAHD, 1922. — Isti, Iz kolijevke hrvatske prošlosti, Zagreb 1930. R. Ič.

STUBICA → DONJA STUBICA; GORNJA STUBICA

STUBIČKE TOPLICE, naselje u Hrvatskom zagorju s ljekovitim topli-cama. Toplica (Tupliza) se spominje 1209. God. 1806. zagrebački biskup M. Vrhovac, vlasnik nedalekoga dvorca Golubovec, kupio je posjed od grofa Vojkffyja, i 1811. položio temeljni kamen za glavnu kupališnu zgradu. Projektant jednokatne kupališne zgrade bidermajerskih osobina, paviljona u vrtu s elementima neogotike i klasicističke osmerokutne kapele bio je »biskupov arhitekt«, brat iz reda milosrdne braće Kristijan Heinrich Vesteburg. On je u Stubičkim topicama oblikovao vrlo skladnu i u Hrvatskoj najstariju kupališno-lječilišnu cjelinu.

LIT.: L. Dobronić, Bartol Felbinger i zagrebački graditelji njegova doba, Zagreb 1971. L. D.

STUBIČKI GOLUBOVEC, dvorac kraj Donje Stubice. U posljednjoj četvrti XVIII. st. postojale su dvije kurije: Gornji Golubovec i Donji Golubovec. Vlasnici Gornjega Golubovca bili su plemići Domjanići, od kojih ga je 1805. kupio zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovac kao svoje privatno dobro. On ga je pregradio u dvorac (osnova u obliku slova U), pri-gradio mu klasicističku altanu na gl. pročelju, uredio dvorsku kapelu u južnom krilu, oblikovao engl. park s ribnjacima i osnovao gospodarstvo (kurija Donji Golubovec pretvorena u majur). Rodbinskim su vezama Golubovec nasljeđivale obitelji Sermage, Rauch i Steeb.

LIT.: L. Dobronić, Dvorac Golubovec, Zagreb 1972. — S. Deak, Gornji i Donji Golubovec, Zagreb 1983. — M. Obad Ščitaroci, Dvorci i perivoji Hrvatskoga Zagorja, Zagreb 1991. — Isti, Hrvatska parkovna baština, Zagreb 1992. L. D.

STUDIN, Marin, kipar (Kaštel Novi, 28. XI. 1895 — Split, 15. VIII. 1960). Učio na Obrtnoj školi u Splitu kod E. Vidovića, na Akademiji u Zagrebu, te na akademijama u Beču i Pragu. God. 1921/22. radi u Parizu u ateljeu A. Bourdellea. Između dva svj. r. bio je nastavnik u Zagrebu i Beogradu, 1947—49. profesor na Školi i Akademiji za primijenjenu umet-nost u Beogradu, 1950/51. predaje na Akademiji za primijenjenu umjet-nost u Zagrebu.

Svojom prvom izložbom (1919) pojavio se u doba prevlasti I. Meštrovića i njegovih sljedbenika u skulpturi i slikarstvu (nacionalna romantika udruženja »Medulić«), no postupno se oslobađa Meštrovićeva utjecaja. Studinove ekspresivno pokrenute figure, nadahnute općeljudskom simbolikom (*Odmazda*, *Usud*, *Tragedija čovjekova roda*, *Melodija*, *Čežnja*), označuju nov pristup oblikovanju i negaciju konvencija akademske modelacije. U daljem razvoju prvotna se patetika smiruje i pročišćuje, zadržava se snaga dramatskoga napon, ali se forma i volumen discipliniraju u lirizmu harmonično sazdanih cjelina. Pojedini portreti, unatoč svojoj robustnosti, pokazuju težnju prema produhovljenome reali-zmu (*Dubravko Dujšin*). Sve više ga privlači reljef što ga kleše u kamenu ili reže u orahovini, svodeći obrise na arhaičnu lapidarnost pučkoga obliko-vanja. Motivi izviru iz legendi ili pak oživljavaju likove iz njegova rodno-ga kraja (ribari, težaci, pastiri). Upravo su Studinovi reljefi pobudili oso-bitu pozornost na izložbama u Velikoj Britaniji, gdje su ocijenjeni kao najviši domet ekspresije i posebne tehnike u toj grani plastike. God. 1943.

M. STUDIN, *Melankolija*. Zagreb, Moderna galerija

organizirao je u Splitu u svojem stanu »Ilegalnu izložbu slika i kipova« kao protest protiv izložbe koju su 1942. priredile tal. okupacijske vlasti. Teror i patnje žrtava izraženi su u njegovu velikome reljefu *Crni dani*. Na temu rata iskllesao je reljef *Omladina u borbi*, spomenik *Vjesnik pobjede* u Kaštel Starom, te memorijalne spomenike u Novome Sadu i Nišu.

Samostalno je izlagao u Zagrebu (1919, 1921), Kaštel Starom (1921), Splitu (1921, 1926, 1927), Parizu (1921), Londonu (1922, 1953, 1958), Sarajevu (1932) i Dublinu (1953). Komemorativna izložba priredena mu je u Splitu 1963.

LIT.: M. Krleža, Slučaj Marina Studina, Riječ Srba—Hrvata—Slovenaca, 1919, 110. — K. Strajnić, Marin Studin, Književni jug, 1919, 6. — I. Gorenčević, O umetnosti Marina Studina (predgovor map), Zagreb 1919. — T. Ujević, O umjetnosti Marina Studina (kata-log), Split 1921. — P. Šegota, Marin Studin (katalog), Split 1927. — H. Read, Marin Studin (katalog), London 1953. — E. Newton, Marin Studin's Sculpture, Art News and Review (London), 16. V. 1953. — N. Dispora, Intimni jubilej kipara Marina Studina, Mogućnosti, 1959, 2. — K. Prijatelj, Umjetnost Marina Studina, Slobodna Dalmacija, 20. XI. 1963. — B. Gagro, Hrvatska skulptura građanskog perioda, u katalogu: Jugoslovenska skulptura 1870—1950, Beograd 1975. — N. Bezić-Božanić, Marin Studin, Mogućnosti, 1980, 12. N. B. B.

STUDIO ZA INDUSTRIJSKO OBLIKOVANJE (SIO), osn. je 1955. u Zagrebu pri Udruženju likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske. Okupljao je umjetnike i arhitekte, među kojima su bili M. Antonini, B. Bernardi, Z. Bourek, Z. Bregovac, A. Jakić, I. Picelj, Z. Radić, B. Rašica, V. Richter, A. Srnc, M. Vulpe. Osim na području industrijsko-ga oblikovanja, SIO je djelovao na širenju avangardne umjetnosti, kulture stanovanja i umj. izobrazbe. Na Trijenalu primijenjene umjetnosti u Milanu 1957. prikazao je dostignuća u industrijskom oblikovanju i opremi stanova. Ž. Kć.

STÜHLER, Dragutin (Carlo), fotograf (Caraca, Rumunjska, 20. II. 1886 — Split, 14. I. 1954). Srednju školu završio u Bukureštu, fotografiju učio u Beču. Od 1914. fotografski pomoćnik u Splitu, potom 1916—18. vojni